

Veliki petak kršćanski spomendan Isusove muke i smrti slavi se u petak prije Uskrsa i dan je kada se kršćani diljem svijeta sjećaju Isusove teške i nasilne osude, muke i smrti na križu, dio je Vazmenoga trodnevlja kojega čini s Velikim četvrtkom i Velikom subotom, i jedini je dan kada Katolička crkva ne slavi misnu žrtvu.

Na Veliki petak se u Katoličkoj crkvi ne slave sveta misna otajstva jer je sveta misa nekrvna žrtva Isusa Krista, a na Veliki petak je sam Isus Krist bio žrtvovan na žrtveniku križa i prinio Ocu sama sebe kao otkupninu za mnoge, tj. krvnu žrtvu.

Otajstvo križa u središtu liturgije; tišina odgovor na otajstvo Božje ljubavi

Diljem svijeta se, obično u prijepodnevnim satima, puk okuplja u crkve, kapelice i druga mjesta kako bi pobožno molio Križni put. U popodnevnim satima, obično u 15 sati kada je Isus izdahnuo na križu, puk se okuplja u crkve na slavljenje obreda Velikoga petka - čitanje Svetoga pisma i navještaj muke sa središnjim tekstom muke Gospodnje iz evanđelja po Ivanu, na poklon i ljubljenje križa te svetu pričest.

Liturgija Velikoga petka danas je bez brojnih elemenata koji su joj bili pridruženi kroz povijest, u njezinu je središte otajstvo križa, a tišina je prvi zamjetljiv element kao odgovor na otajstvo Božje ljubavi pokazane u križu i smrti Božjega Sina.

Upravo ta tišina jedinstveni je početak obreda kada svećenik slavitelj s poslužiteljima u crkvu ulazi u tišini te se prostire pred oltarom na kojemu nema križa, svijećnjaka, cvijeća i oltarnika što simbolizira da je s Isusa svučena odjeća, odnosno njegovu ogoljenost, ali je i znak povučenosti, tišine, žalosti i tuge za umrlim Učiteljem.

Slijedi slušanje Božje riječi iz proroka Izaije o sluzi patniku koji je slika Isusa, čije se smrti spominjemo na Veliki petak. Nakon toga slijedi Služba Riječi (pjevana Muka Gospodinova).

Drugi dio obreda je klanjanje Kristovu križu, otkrivanje križa te poklon i ljubljenje križa. Sveta pričest je treći dio obreda, a budući da je Veliki petak jedini dan u godini kada se ne slavi Misa, vjernici se pričešćuju hostijama koje su pohranjene od jučerašnje Mise večere Gospodnje. Obredi završavaju razlazom u tišini.

Otkrivanje križa - Križ više nije mjesto trpljenja nego pobjede i spasenja

Prilikom poklona križu đakon ili svećenik najprije otkrivaju pokriveno raspelo pjevajući: - Evo drvo križa, na kom' je Spas svijeta visio! - na što narod odgovara - Dodite, poklonimo se!

Čin otkrivanja križa pak naviješta Isusovu riječ s križa - Dovršeno je! - jer je u križu dovršena objava Božjega spasenja. Otkrivanje križa nema za cilj "pokazivanje" križa nego "objavljivanje" otajstva križa kojega Gospodinova smrt otkriva i objavljuje u novome svjetlu. Po prorocima naviještana riječ o spasenju koje dolazi kroz trpljenje pravednika (o čemu govori prvo čitanje iz Knjige proroka Izaije) sada postaje stvarnošću.

S križa je skinut veo - kao i s vjerničkoga gledanja - a križ više nije mjesto trpljenja, nego mjesto

Veliki petak: Kršćanski spomendan Isusove muke i smrti

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Petak, 19 Travanj 2019 08:23

Objavljeno: Petak, 19 Travanj 2019 08:23

---

pobjede i spasenja. To je pashalna dimenzija Velikoga petka. Pasha Gospodinove muke i smrti.

Za katolike obvezan post i nemrs

Kod katolika post je obvezan na Veliki petak za sve osobe od 18 do 60 godina, a za sve katolike starije od 14 godina obvezan je i nemrs. Nemrs znači da se u danu ne jede meso dok post znači da se osoba jednom u danu najede do sita te još dva puta nešto pojede.

U kontinentalnome dijelu Hrvatske, najčešće se jede grah, suho voće, kompoti, štrudle od sira te tijesto s orasima i makom, a jede se i riba, najčešće šaran i štuka, a u Istri, Primorju i Dalmaciji morska riba i plodovi mora.

Stariji ljudi nekada su molili 33 Isusove krunice i pili čašu crnoga vina kao uspomenu na prolivenu Isusovu krv. Na Veliki petak sve je tiho jer se vani ništa ne radi, a posebno se ne radi ako se mora nešto tući npr. čekićem i slično.

Među brojnim običajima u hrvatskome narodu su i žudije, čuvari Kristova groba u dalmatinskom tradicijskom običaju uprizorenja događaja oko Isusove muke, smrti i uskrsnuća. Taj običaj donio je sjemeništara Ante Gluščević iz talijanskoga Loreta 1857. u svoju župu sv. Ilije u Metkoviću, otkuda se proširio dolinom Neretve i kasnije Dalmacijom i Dalmatinskom zagorom, a do kraja 19. stoljeća ovaj tradicijski običaj raširen je po cijeloj Dalmaciji.

Žudije čine 12 stražara predvođenih zapovjednikom tzv. judom kao trinaestim članom. Najčešće su odjeveni u odore rimskih vojnika, a negdje i u odore mornara ili u narodne nošnje. Uprizorenje počinje na Veliki četvrtak kada žudije izlaze pred oltar, gdje stražare izmjenjujući se po četvorica sve do Vazmenog bdijenja. Žudijski običaji završavaju na Veliku subotu kada se pjevaju "Gloria" i "Slava Bogu na visini". Nakon što se ugase sva svjetla, začuje se jak zvuk i uzvik: "Isus je uskrsnuo", nakon čega se ponovo pale sva svjetla, žudije padaju na pod i preplašene pobjegnu.

(Hina)

Veliki petak: Kršćanski spomendan Isusove muke i smrti

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Petak, 19 Travanj 2019 08:23

Objavljeno: Petak, 19 Travanj 2019 08:23
